

Okviri biznis etike

mr Dragana Čirović

Održivost kao krajnji cilj biznis etike

- Predmet izučavanja biznis etike
- Zašto je važno dobro razumijevanje biznis etike?
- Društveno-odgovorno poslovanje (DOP) - CSR (Corporate Social Responsibility - korporativna društvena odgovornost)
- Razlozi primjene CSR koncepta?

Koncept Triple bottom line:

- Ljudi - fer i korisne poslovne prakse prema radu
- Planeta - održiva životna praksa
- Profit - razlika između vrijednosti inputa i outputa

➤ Izvještaj o poslovanju na kraju godine

Koncept društveno odgovornog poslovanja

► DOP (CSR) - način na koji biznis konstantno stvara zajedničku vrijednost - kroz ekonomski razvoj, dobro vođenje, odgovornost interesnih strana i napredovanje okruženja.

► DOP (CSR) - integrisan, sistemski pristup biznisu, koji radije gradi nego što razara i ruši ekonomski, društveni, ljudski i prirodni kapital.

Principi održivosti

- Ekonomska održivost u užem i širem smislu
- Poslovna etika i DOP - Sastavni dio šireg koncepta ekonomske održivosti
- Principi održivosti u okviru DOP-a:
 1. Etika - uspostavljanje, promovisanje, nadgledanje i održavanje etičkih standarda u poslovanju sa interesnim stranama;
 2. Upravljanje resursima - kompanija vodi računa o svojim izvorima resursa savjesno i efektivno, prepoznajući povjereničke dužnosti menadžera i direktora da usmjere pažnju ka svim zahtjevima interesnih strana;
 3. Transparentnost - blagovremeno objavljivanje informacija u vezi sa proizvodima, uslugama i aktivnostima, koje omogućavaju interesnim stranama da donesu odluke;
 4. Biznis odnosi - uključenost u fer trgovinu sa dobavljačima, partnerima i distributerima;

Principi održivosti

5. Povrat finansija - kompetitivni povrat investicija i obezbijedivanje zaštite imovine;
6. Društveno učešće - podsticanje zajedničke koristi u odnosu između kompanija i društva, usmjeravajući veću pažnju prema kulturi i potrebama društva;
7. Vrijednost proizvoda - poštovanje želja, potreba i prava svojih klijenata, težnja da se obezbijedi najveći nivo vrijednosti proizvoda i usluga;
8. Praksa zapošljavanja - razvoj menadžmenta koji vodi računa o profesionalnom usavršavanju zaposlenih i njihovoj motivaciji;
9. Zaštita okruženja - zaštita i obnova okruženja, te promovisanje održivog razvoja proizvoda, usluga i drugih aktivnosti.

Evropa kao ključna perspektiva biznis etike

- ▶ Formalni akademski predmet nastao u Americi.
- ▶ U Evropi veoma mlada disciplina uvedena početkom osamdesetih godina prošlog vijeka
- ▶ *Global UN Compact* (god. 2000, 2004) posvećen usaglašavanju poslovnih aktivnosti sa 10 univerzalnih principa CSR-a iz oblasti **ljudskih prava, radnih prava, zaštite životne sredine i borbe protiv korupcije**
- ▶ Više od 23 000 kompanija iz više od 160 zemalja svijeta

Osnovna načela *Global UN Compact* udruženja

1. Podrška zaštiti međunarodnih ljudskih prava
2. Preduzimanje mjera radi sprečavanja preduzeća da učestvuje u zloupotrebi ljudskih prava
3. Sloboda udruživanja i stvarno priznavanje prava kolektivnog pregovaranja
4. Uklanjanje svih oblika prisilnog i obaveznog rada
5. Ukidanje dječijeg rada
6. Uklanjanje diskriminacije u zapošljavanju i izboru zvanja
7. Podrška mjerama predostrožnosti u savladavanju ekoloških izazova
8. Preduzimanje mjera radi promocije veće ekološke odgovornosti
9. Podsticanje razvoja i širenja ekološki prihvatljivih tehnologija
10. Suzbijanje svih oblika korupcije, uključujući iznudu i podmićivanje

Okviri biznis etike

- ▶ Pravni aspekt korporacije?
- ▶ Korporacije vs akcionari
- ▶ Uloga menadžera?

- ▶ Razlozi primjene CSR-a?
- ▶ Može li kompanija biti moralna odgovorna?

Može li korporacija biti društveno odgovorna?

- ▶ Ekonomski model DOP-a - tradicionalni model poslovanja; argumenti „protiv“ (Milton Fridman):
 1. Samo ljudska bića imaju moralnu odgovornost
 2. Odgovornost menadžera je da djeluju jedino za interes akcionara i da stvaraju profit
 3. Socijalna pitanja i problemi su u nadležnosti države, a ne menadžera kompanije.

Može li korporacija biti društveno odgovorna?

- ▶ Društveno-ekonomski model DOP-a - argumenti „za“:
 1. Zaposleni imaju odgovornost za individualne odluke koje donose, ali i korporacija ima određenu strukturu na osnovu koje se posluje po unaprijed utvrđenim ciljevima;
 2. Drugi argument se odnosi na podršku moralnoj dimenziji društvene odgovornosti, koja je u stvari ne samo već pomenuta struktura donošenja odluka nego i manifest uvjerenja i vrijednosti koji se ističu kao dobro i loše u korporaciji i njenom djelovanju - nazvan organizaciona kultura;
 3. Svijet poslovanja ne smije da ignoriše socijalna pitanja budući da je i sam dio društva;
 4. Svaki poslovni sistem posjeduje tehničke, finansijske i menadžerske resurse koji su neophodni u rešavanju složenih društvenih pitanja;
 5. Poslovne organizacije pomaganjem u rešavanju društvenih problema stvaraju stabilnu osnovu za ostvarivanje dugoročne profitabilnosti.

Pristupi u rešavanju etičkih problema

- ▶ Formalni pristup - korišćenje pravila shodno potrebi. Primjena pravila u nejasnim situacijama dovodi do razvoja *ad hoc* pristupa - „cilj opravava sredstvo“;
- ▶ Sistemske usmjerene pristupe - korišćenje korporativnih načela i korporativne politike (npr. kodeks poslovne etike), kontrola postupaka pojedinaca ostvaruje se uz pomoć tzv. korporativnih načela i prakse koja je pozicionirana izvan pojedinca;
- ▶ Pristup usmjeren na posrednika - odgovornost pojedinačnog donosioca odluke, koja odražava njegove individualne vrijednosti.

Ključna pitanja o pristupima poslovnoj etici za region Evrope, Amerike i Azije

	Evropa	SAD	Azija
Ko je odgovoran za uključivanje etike u biznis?	Društvena kontrola kolektiva;	Individualno;	Top-menadžment;
Ko ima ključnu ulogu u poslovnoj etici?	Vlada, udruženja trgovine, korporativna udruženja;	Korporacija;	Vlada, korporacije;
Koje su ključne vodilje u etičkom ponašanju?	Ugovoreni pravni okvir poslovanja;	Korporativni kodeksi etike;	Menadžersko diskreciono pravo;
Koja su ključna pitanja u poslovnoj etici?	Društvena pitanja u organizaciji u okviru poslovanja;	Nedolično ponašanje i nemoral u situaciji jedne odluke;	Korporativno upravljanje i odgovornost;
Koji je dominantan pristup interesnih grupa kompanije?	Formalni pristup interesnih strana;	Fokusiranje na vrijednost interesnih grupa;	Implicitni pristup više interesnih strana;

Karakteristike korporativne društvene odgovornosti

- ▶ **Dobrovoljnost** - iako su određene korporativne društvene odgovornosti predviđene zakonom, veliki broj njih je dobrovoljnog karaktera
- ▶ **Upravljanje eksternalijama** - uključujući i pozitivne i negativne
- ▶ **Višestruka orijentacija interesnih strana** - preduzeća imaju odgovornost prema velikom broju *stakeholdera* i društvenoj zajednici uopšte
- ▶ **Usklađivanje socijalnih i ekonomskih odgovornosti** - postoji li ekonomska korist od društveno-odgovornog poslovanja?
- ▶ **Prakse i vrijednosti** - CSR podrazumijeva skup poslovnih praksi i strategija koje se bave ne samo ekonomskim, već i socijalnim pitanjima
- ▶ **Filantropija** - CSR nekada se sprovodi u vidu filantropskih dijela

Stejkholder	Interes u organizaciji
Akcionari	- rast cijene akcija - prihod od dividende
Zaposleni	- stabilna zaposlenost sa zadovoljavajućim naknadama za rad - bezbjedno i ugodno radno okruženje
Potrošači/korisnici	- fer razmjena - proizvod ili usluga sa prihvatljivom vrijednošću za datu cijenu - sigurni i pouzdani proizvodi
Dobavljači	- isplata u trenutku dostave robe - učestale porudžbe sa prihvatljivim profitom
Posrednici	- isporuke kvalitetnih proizvoda na vrijeme i po pristupačnoj cijeni - sigurni i pouzdani proizvodi
Vlada	- Plaćanje poreza - postupanje u skladu sa svim relevantnim zakonima
Kreditore	- redovno plaćanje duga po predviđenom planu
Društvo	- zaposlenje lokalnih rezidenata - ekonomski rast - zaštita društvenog okruženja

